

การบริหารกิจกรรมนักเรียนตามหลักฆราวาสธรรม 4 Administration of Student Activity according to Gharavasadhamma IV

พระใบฎีกาพงษ์นรินทร์ ปิยงกร (จันทร์เรือง)

นักวิชาการอิสระ

Phra Baidika Phongnarin Piyongkaro (Chanruang)

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail : Chanruanghhh@gmail.com

(Received : 1 June 2021 ; Edit : 8 June 2021; accepted : 24 June 2021)

บทคัดย่อ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการฝึกผู้เรียนในด้านการเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกัน พัฒนาผู้เรียนด้านทักษะกระบวนการในการดำรงชีวิตสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนยังเป็นตัวประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนในด้านการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ยังคงมีปัญหาที่จะต้องกำหนดแนวทางในการแก้ไข ซึ่งได้แก่ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน ขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และที่เป็นประเด็นสำคัญคือขาดการประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่มีลักษณะเป็นลูกโซ่ ดังนั้นหากมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบก็จะสามารถแก้ไขปัญหามาและเสริมสร้างการเรียนรู้การสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หลักฆราวาสธรรม 4 ประการสามารถนำมาพัฒนาในการศึกษา การดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำหลักฆราวาสธรรมนี้ไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ โดยเฉพาะ การบริหารกิจกรรมในโรงเรียน โดยการนำหลักฆราวาสธรรมมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานตามเป้าหมายให้บรรลุซึ่งประสิทธิผลในการปฏิบัติงานให้เกิดผลได้มากที่สุด

คำสำคัญ : การบริหารกิจกรรม, ฆราวาสธรรม 4

Abstract

Learner development plays an important role in coaching learners in leadership. Teamwork developing life skills learners can motivate learners to have positive attitudes toward learning. In addition, student development activities are a collaborative effort between schools and communities. In the field of activity management development, the students. There are still problems to be resolved. The problem is the shortage of knowledgeable personnel and expertise in organizing activities of teachers. Lack of budget for equipment procurement and the key issue is lack of continuous evaluation of activities. This is a chain problem. If there is a systematic improvement, it will be able to solve the problem and strengthen the teaching and learning process in a concrete manner. Four principles of secularism can be developed in the study. Lifestyle and effective operation. This can be used to improve the efficiency of the work. Especially school administration. By adopting the secular Dharma as a tool to achieve the goals achieved, the effectiveness of the work to achieve the most effective.

Keywords: activity management, Seculardhamma 4

บทนำ

สถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันให้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีประสิทธิภาพ โดยสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบวิธีการที่เหมาะสม โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน มุ่งเน้นจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อสังคม และจัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนร่วม รวมถึง การที่สถานศึกษาจะจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนใดๆ ขึ้นในสถานศึกษานั้น จะต้องยึดความถนัดความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เสนอขอจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้เอง สำหรับนักเรียนในช่วงชั้นสูงๆ ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบกิจกรรมของตนพอสมควร และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติกิจกรรมที่ตนเองถนัด ชอบ หรือสนใจ สำหรับช่วงชั้นต้นๆ ที่ผู้เรียนยังขาดความรู้ความสามารถและไม่สามารถรับผิดชอบกิจกรรมใดๆ ได้ แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา(สมทรง ธิมาลัย,2550)

ดังนั้น การจัดกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนได้แสดง ความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติอันแท้จริง และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 มาตรา 22 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 ข้อ 3 กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง(สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2542) กิจกรรมจะเป็นเครื่องช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมเป็นการสร้างประสบการณ์ ความแตกต่างของนักเรียน เพื่อสร้างเจตนาคติที่ดีและพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะสอบผ่านในรายวิชาที่บังคับไว้ และวิชาเลือกตามที่กำหนดแล้ว ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจบหลักสูตรทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

จะเห็นได้ว่า ในการจัดกิจกรรมนักเรียนดังกล่าว จะต้องยึดนักเรียนเป็นหลัก และมีการจัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้กระทำกิจกรรมด้วยตนเองและช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน ทำให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม มีความรู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนเพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ทั้งนี้ การจัดการศึกษาในอนาคต จึงไม่ใช่ว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องร่วมกันจัดการศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาทุก ๆ ฝ่าย และการร่วมกัน จัดกิจกรรมนักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยมีความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียน จึงน่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น การทำงานร่วมกัน จะให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ทุกคนจะต้องยึดหลักบรรพชาพระพุทธานุภาพที่เกี่ยข้องกับอยู่ร่วมกันในสังคม นั่นก็คือ หลักพรหมวิหาร 4 ที่จะทำให้การทำงานบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 1) สัจจะ ความซื่อสัตย์ 2) ทมะ การฝึกฝน 3) ขันติ ความอดทน และ 4) จาคะ ความเสียสละ

ความสำคัญของการบริหารกิจกรรมนักเรียน

ความสำคัญ เหตุผลและความจำเป็นในการจัดกิจกรรมนักเรียนดังนี้ กิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา มีความสำคัญเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนโดยตรง ตอบสนองความต้องการตามวัย การเจริญวัยอย่างครบกระบวนการ การปรับตัวเกิดความมั่นคงทางอารมณ์ เสริมสร้างพัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา พัฒนาความสมบูรณ์ของร่างกาย มีโอกาสเตรียมตัวพัฒนาความสามารถเพื่อการประกอบอาชีพ รักษาความเป็นไทย วัฒนธรรม และศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย สังคมของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง การศึกษามีความสัมพันธ์กับระบบสังคมมนุษย์ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เหตุผลที่โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า โรงเรียนจะต้องตระหนักที่จะจัดการสนองความจำเป็นของนักเรียนในหลายเรื่องด้วยกัน ได้แก่

1. ความจำเป็นที่จะพัฒนาภาวะผู้นำ และความสามารถในการตัดสินใจให้แก่นักเรียน ซึ่งทักษะเหล่านี้ไม่สามารถหาได้มากนัก จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่อาศัยการอ่านการฟัง การพูดโต้ตอบ ภายในชั้นเรียนตามปกติ แต่จะได้มาด้วยการได้เผชิญกับปัญหาจริงภายใต้การแนะนำแนวทางของผู้ใหญ่ในโรงเรียน ในระหว่างการทำกิจกรรมนักเรียนนั่นเอง

2. ความจำเป็นที่จะพัฒนาความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์อย่างอบอุ่นกับเพื่อนสมาชิก ที่เป็นเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ นักเรียนทั้งชายและหญิงจำเป็นต้องเรียนรู้แนวทางใหม่ๆ ที่จะเข้าสังคมกันได้อย่างดีในงานที่จะต้องช่วยดูแลกันเองอย่างไม่เป็นทางการเหมือนกับการควบคุมอยู่ในชั้นเรียน กิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้น จะช่วยให้โอกาสนักเรียนทั้งสองเพศมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรมชาติ

3. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสติปัญญา ความสามารถหลายๆ อย่างให้แก่นักเรียนความสามารถของคนเรามีหลายชนิด แต่งานสอนด้านวิชาการในชั้นเรียนนั้นส่วนใหญ่จะพัฒนานักเรียนได้เพียงสองอย่าง คือ ด้านการใช้ภาษา และการใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ โดยที่จริงแล้วเด็กๆ นักเรียนย่อมต้องการที่จะพัฒนากิจกรรมที่ทำท้าย ที่จะช่วยพวกเขาได้พัฒนาทักษะหลายๆ อย่างต่างๆ กัน และขณะเดียวกันเขาก็ต้องการโอกาสที่จะได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมในการใช้ทักษะต่างๆ ที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์

4. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะ ในการปรับตัวเข้ากับคนอื่นๆ ได้ ในขณะที่นักเรียนต่อสู้ที่จะเข้าใจตนเอง และสามารถที่จะควบคุมสติสัมปชัญญะของตนเองได้อย่างมั่นคงนั้นเขาก็ต้องการสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เขาสามารถเรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ๆ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ แต่ในชั้นเรียนธรรมดา นั้น เขาจะจำ อยู่แต่กับบทบาทการเป็นนักเรียนเท่านั้น ส่วนใหญ่เขาจะได้พูดต่อเมื่อครูให้ตอบคำถาม และจะได้พูดกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันบ้างก็เฉพาะในเวลาพักครูหยุดพูด ในช่วงเวลาที่เป็นการทำงานที่ครูกำลังสอนให้เข้าใจวิชาการต่างๆ นั้นทักษะในการสร้างความสนิทสนมคุ้นเคย ทักษะในการรับรู้และแบ่งปันความรู้สึกระหว่างกันตลอดจนทักษะการแสดงความคิดเห็น ที่แตกต่างกันสู่กัน ฟัง ทักษะเหล่านี้ จะสามารถพัฒนาขึ้นได้ภายใต้บรรยากาศสบายๆ (ไม่เป็นการเป็นงานมากนัก) โดยการจัดกิจกรรมนักเรียนนั่นเอง

5. ความจำเป็นที่จะต้องช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ใหม่ๆ ในวงกว้างขวางยิ่งขึ้น นักเรียนในหลายๆ โรงเรียนจะรู้จักคุ้นเคยกันก็เฉพาะเพื่อนภายในชั้น หรือเฉพาะในกลุ่มเล็กๆ ของตนเท่านั้น ภายในชั้นเรียนก็เป็นกลุ่มเพื่อนในทางวิชาการ ซึ่งมักจะมีการแบ่งพวกกันตามความสามารถในการเรียน เด็กๆ จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนๆ ในกลุ่มที่มีความสามารถเท่าๆ กัน ดังนั้นจึงเกิดกลุ่มเล็กๆ ขึ้นหลายกลุ่มภายในชั้นเรียน ซึ่งปกติก็จะแบ่งกันตามลักษณะของเผ่าพันธุ์ วงศ์ตระกูล หรือตามฐานะทางสังคม ซึ่งการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ดีจะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี อันจะช่วยให้เกิดมิตรภาพแบบใหม่ ที่ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะได้อย่างดี เช่น จะเห็นได้ว่าในกลุ่มนักเรียนที่ร่วมเล่นวงดนตรีหรือเล่นกีฬาด้วยกันนั้น จะไม่ปรากฏการแบ่งชั้นวรรณะกันเลย ทุกคนจะอยู่กันอย่างผสมกลมกลืนกันไปหมด

6. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสนใจใหม่ๆ ให้เกิดกับนักเรียน นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับโอกาสที่จะทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ ผู้ซึ่งสามารถจะกระตุ้นให้เกิดการสนใจในสิ่งใหม่ๆ และได้ทำงานอดิเรกใหม่ๆ ที่น่าตื่นเต้น ช่วงชีวิตวัยเยาว์ของเด็กเป็นวัยที่ต้องการสำรวจและทดลองสิ่งใหม่ๆ ซึ่งเรื่องนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในชั้นเรียนปกติ

7. ความจำเป็น ที่จะต้องช่วยปรับปรุงเปลี่ยนแปลง อัตราความกระตือรือร้นของนักเรียนให้สูงขึ้น นักเรียนทั้งหมดของโรงเรียนควรจะมีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงว่องไวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และขณะเดียวกันเขาก็ต้องการเวลาพักผ่อน การเรียนในชั้นเรียนมักจะวางบทบาทให้นักเรียนเป็นฝ่ายรับโดยสูญเสียเป็นส่วนมาก นักเรียนจะต้องตั้งใจเรียน ห้ามคิด ห้ามฝันแต่ในการร่วมงานกิจกรรมนักเรียน จะช่วยเพิ่มอัตราความกระฉับกระเฉงในเรื่องเหล่านี้ได้มาก เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้รอบทิศ ได้คิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ได้ใช้พลังงานโดยไม่ต้องกังวลที่จะต้องคอยตอบคำถามและนั่งเงียบๆ เพื่อแสดงความตั้งใจเรียนเท่านั้น

8. ความจำเป็นที่จะต้องจัดงานเฉลิมฉลอง และจัดการแสดงต่างๆ ให้แก่นักเรียนความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เราในเรื่องการจัดให้มีพิธีการต่างๆ การเฉลิมฉลองต่างๆ นั้นยังเป็นเรื่องที่จำเป็นอยู่มาก และกิจกรรมที่จะสนองความต้องการเหล่านี้ได้ ก็ได้แก่ การประชุม การรื่นเริง การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ การแสดงดนตรี และการละคร เป็นต้น

9. ความจำเป็นที่จะต้องให้นักเรียนมีโอกาสฝึกการให้บริการแก่คนอื่น ๆ ความสำคัญของการเจริญเติบโตของเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้นนั้น จำเป็นที่เขาจะต้องมีโอกาสที่จะฝึกการให้บริการหรือให้ความช่วยเหลือแก่

เพื่อนมนุษย์คนอื่นๆ ด้วยความพยายามของเขาเองทั้งนี้ไม่ใช่เพียงการให้แต่สิ่งของเหล่านั้น ผู้ใหญ่หลายๆ คนที่ชอบบอกว่าเด็กใจแคบนั้น มักจะลืมไปว่าตนได้ให้โอกาสเด็กๆ ได้ฝึกในเรื่องนี้นานน้อยเพียงใด การเรียนในชั้นเรียนก็เช่นเดียวกันที่มักจะไม่ใคร่ส่งเสริมเด็กในเรื่องการให้บริการ และการให้ความร่วมมือกับสังคมมากนักการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างจริงจัง จะสามารถสนองความจำเป็น ในเรื่องเหล่านี้ได้มาก(Glalthorn,2006)

โดยประโยชน์ และความจำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้นมีดังนี้

1. ความต้องการทางด้านจิตใจ การจัดกิจกรรมมีความจำเป็นเพื่อสนองความต้องการทางด้านจิตใจที่เกี่ยวกับเด็ก จะเห็นได้ว่าเด็กต้องการการยอมรับเพื่อร่วมรุ่น ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ต้องการปลดปล่อยความเหงาและเดียวดาย ต้องการเพื่อนที่มีจุดสนใจอันเดียวกัน ต้องการให้ตนเองเกิดความสำคัญในหมู่เพื่อน ต้องการทดแทนในสิ่งที่ตนขาด เช่น บางครั้งเรียนเก่งไม่ได้ ก็หันมาเอาดีทางกีฬา ต้องการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อฝึกความเป็นประชาธิปไตย และสร้างความร่วมมือร่วมใจ ต้องการความรัก โดยเฉพาะเด็กที่พ่อแม่ไม่มีเวลาที่จะให้ความเข้าใจและความรัก ต้องการความสนใจและความรัก ต้องการความสำเร็จซึ่งอาจเกิดในบางประเภทของกิจกรรม ต้องการการยกย่องชมเชย ต้องการความปลอดภัย ต้องการฝึกทางทักษะ และได้รับความรู้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและเป็นกันเอง การช่วยเหลือกันทางวิชาการ บรรยากาศไม่เหมือนการสอน หรือรับคำว่าเป็นห้อง ความคิดจะออกมาอย่างอิสระ ความต้องการเหล่านี้จะสมปรารถนาได้มาก เมื่อเด็กได้ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม

2. ดึงเอาความสนใจ ความกระตือรือร้นของเด็กให้ปรากฏออกมา กิจกรรมของนักเรียน ถ้าหากวางแผนและดำเนินการให้ดีแล้ว จะนำนักเรียนไปสู่เป้าหมายหลายอย่าง ถึงแม้บางอย่างจะเห็นผลสำเร็จง่ายหรือบางอย่างจะเห็นผลได้ช้า แต่จะต้องมีเป้าหมายที่แท้จริง เด็กสามารถจะบรรลุได้ เช่น การมีสภานักเรียน จะทำให้เด็กเขียนธรรมนูญปกครองตนเอง มีการหาเสียงเลือกตั้ง มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ให้สำนักงาน และการเข้าพบกับผู้บริหาร เพื่อปรึกษาอภิปรายปัญหาของโรงเรียนตัวอย่างอีกประการหนึ่งที่พอจะมองเห็นได้ เด็กคนหนึ่งรู้สึกตัวว่าเรียนไม่เก่ง จึงคิดอยากจะออกจากโรงเรียน แต่เมื่อได้รับเลือกให้เป็นนักกีฬาและวิ่งเร็ว เด็กคนนี้ไม่ทราบมาก่อนว่าตนเองมีความสามารถที่จะเป็นแชมป์ในการวิ่งแข่ง แต่รู้เองว่าตนสามารถวิ่งได้เร็ว เมื่อประสบความสำเร็จในการแข่งขัน และเป็นวีรบุรุษสำหรับเพื่อนๆ จึงทำให้ไม่ลาออก และเป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อตนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ ก็ปรับปรุงตัวทางด้านการเรียนดีขึ้น ขวัญดีขึ้น และก็ไม่ได้ลาออกเด็กบางคนถูกเพื่อนชวนไปสนุกสนานทางอื่น ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ แต่เมื่อรู้สึกว่าจะต้องไปร่วมกิจกรรมทางชุมนุมที่ตนรับผิดชอบ จึงปฏิเสธเพื่อนเพราะเห็นความสำคัญของชุมนุมมากกว่า เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่าเด็กที่มีกษัตริย์เรียนบ่อย ไม่ค่อยตั้งใจเรียน แต่มีความเด่นด้านกีฬาเพื่อนๆ ยอมรับ หรือมีหน้าที่รับผิดชอบด้านกีฬา ในวันที่มีการแข่งขัน เด็กมักจะมาโรงเรียนโดยไม่ขาดเลย จะรู้สึกว่ามีค่ามีที่ที่สามารถยืนได้อย่างภูมิใจ เขาก็จะมาโรงเรียนบ่อยขึ้น เพื่อนๆ และครูชื่นชมก็จะรู้สึกสุขใจมีความสุขที่จะมาโรงเรียนและตั้งใจเรียนดีขึ้นกิจกรรมนักเรียนหลายประเภทที่จะดึงเอาความสนใจ ความสามารถพิเศษ และความกระตือรือร้นออกมาให้เห็นชัด เช่น กิจกรรมทางหนังสือพิมพ์ วารสาร จัดนิทรรศการศิลปะวาดเขียน กิจกรรมที่มีการประกวดแข่งขันต่างๆ ถึงแม้บางครั้งความเฉียบแหลมจะไม่ปรากฏออกมามาก แต่ความตั้งใจ และกระตือรือร้นที่จะกระทำงานปรากฏออกมาให้เห็นชัดอย่างไรก็ตามกิจกรรมพิเศษต่างๆ จะมีคุณสมบัติพอที่จะทำให้เด็กแสดงความกระตือรือร้นออกมาให้เห็นได้ก็ต่อเมื่อ

1) ต้องให้มีอิสระในการเลือกทำ ไม่ควรมีการบังคับให้ทำเพราะกิจกรรมเหล่านี้ไม่ใช่การศึกษาในชั้นเรียน เด็กจะทำด้วยความสมัครใจ เด็กซื่อๆ ใจ และมีความรู้สึกทางอารมณ์สูง ควรได้รับการสนับสนุนให้ร่วมกิจกรรม แล้วอาจจะทำในสิ่งที่สร้างสรรค์ออกมาให้เราแปลกใจ

2) ในการทำกิจกรรม เด็กที่รู้สึกว่าจะไม่รับผิดชอบควรได้รับความช่วยเหลือ ให้ตระหนักว่าสิ่งนั้นเป็นของๆ เด็ก และเด็กดำเนินการเอง เด็กก็จะได้รับประโยชน์เอง สนุกสนานกันเอง เช่น แผนกอิสระสื่อสารมวลชนให้นิสิตดำเนินการและรับผิดชอบ เรื่องการจัดโรงอาหารของนิสิตเอง เป็นต้น

3. ใช้เวลาว่างให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ กิจกรรมของนักเรียนจะทำให้เด็กรู้ถึงการใช้เวลาว่างให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ดังจะเห็นจากเป้าหมายที่เกิดขึ้น คือ ไม่ตั้งตนเองเป็นผู้ต่อต้านสังคมหรือประพฤติผิดต่อสังคม เมื่อเด็กมีกิจกรรมที่ตนสนใจร่วมกับผู้ปฏิบัติ และมีผู้แนะนำอย่างดี เด็กจะหันมาทำสิ่งที่ตนชอบ เช่น เด็กที่สนใจในด้านแกะสลัก ก็มักจะทำและหันมาคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องงานของตน ข้อนี้ต้องระวังเกี่ยวกับค่านิยมของเรบางประการ เพราะการต่อต้านสังคมบางอย่างก็ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมาก เช่น เดินขบวนต่อต้านการใช้สินค้าฟุ่มเฟือย การเดินขบวนเพื่อปราบคอร์รัปชัน การได้พบกับบุคคลซึ่งมีความสนใจเหมือนๆ กัน และเพื่อ

ช่วยปลูกให้เกิดความสนใจใหม่ๆ เช่น เด็กจะคุยกันและสร้างสัมพันธ์ภาพแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกิดจุดสนใจต่างๆ ขึ้นมาก เช่น เด็กวัยรุ่นที่สนใจในเรื่องการเจริญเติบโตของร่างกาย ก็คิดถึงกายบริหาร ก็จะทำให้รวมกลุ่มกันหันมาศึกษาการบริหารร่างกายหรือการเพาะกาย ให้มีร่างกายสมบูรณ์ โดยการศึกษาจากตำราและผู้รู้ อีกทั้งกิจกรรมนักเรียนบางประเภทอาจทำให้เด็กได้พบสิ่งที่มีค่าต่อชีวิตในภายหลัง เช่น ความรักในดนตรี ทำให้เล่นดนตรีเป็นการสะสมสมบัติเหรียญสมัยต่างๆ การทำสวนครัว เลี้ยงกล้วยไม้ เหล่านี้จะประกอบให้ชีวิตในภายหลังสมบูรณ์ หรืออาจดำเนินชีวิตตามที่ตนสนใจปฏิบัติเมื่อตอนเป็นเด็ก

4. กิจกรรมนักเรียนยังสร้างมิตรภาพระหว่างเด็กด้วยกันและระหว่างเด็กกับครูให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เด็กที่สนใจสิ่งเดียวกันมักจะหาเวลาคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งเป็นสิ่งเริ่มต้นของการพัฒนามิตรภาพ การที่เด็กได้ร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือในกิจกรรมที่ทำด้วยกัน ความสัมพันธ์ในห้องเรียนจะเกิดขึ้นมาก เพราะมีความเครียดและเป็นทางการ แต่ถ้าครูเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างกับเด็ก ทำให้เด็กมีโอกาสคุยสังสรรค์กันแบบไม่เป็นทางการจะช่วยให้เกิดมิตรภาพ และความเข้าใจซึ่งกันและกันดีขึ้น ทั้งนี้ต้องพึงระวังบางประการที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณ และวัฒนธรรมบางอย่างของไทยที่เป็นอุปสรรคอยู่บ้าง

5. เพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำ กิจกรรมของนักเรียนซึ่งอยู่นอกหลักสูตรจะช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียนได้ดีกว่าในชั้นเรียน ข้อพึงระวังมีอยู่ว่าอาจารย์หรือครูที่ปรึกษาทุกคนจะต้องระลึกว่า ขณะที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ตนเองไม่ได้ทำหน้าที่สอน ต้องให้ออกแสดง ไม่ใช้ครูแสดงเองเสียหมด เด็กต้องได้มีโอกาสนำตนเอง เด็กมีโอกาสเลือกและประกอบกิจกรรมเพื่อฝึกฝนตนเอง (ข้อนี้ส่วนมากครูซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์สูงกว่ามักจะไม่ค่อยปล่อยให้เด็กทำเอง เพราะความกลัวผิดพลาด ซึ่งไม่ถูกต้องนัก) ถ้าครูเข้าไปเกี่ยวข้องมากเกินไปสภาพของกิจกรรม ก็คงไม่แตกต่างจากการเรียนในชั้น ถ้าเด็กได้ทำกันเองเด็กจะรู้สึกว่าได้ทำงานให้กับเพื่อน มากกว่าการทำให้กับครู ซึ่งตัวครูที่ปรึกษาเองไม่จำเป็นต้องพัฒนาอีกแล้วในด้านนี้ นอกจากเด็กต้องการความช่วยเหลือบางประการ ซึ่งครูก็ต้องให้ แต่ระวังอย่าให้กระทบกระเทือนถึงความเป็นผู้นำของเด็กและสมพงศ์ มั่นระวัง ได้ให้ความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

- 1) สร้างเสริมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่สลับซับซ้อนได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์
- 2) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง
- 3) ช่วยให้นักเรียนมีความรอบรู้หลายอย่าง
- 4) ช่วยควบคุมพลังส่วนเกินของนักเรียนให้ออกมาในการสร้างสรรค์ และมีประโยชน์
- 5) ช่วยให้การจัดการศึกษา บรรลุเป้าหมายของการศึกษา
- 6) ช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของการศึกษา
- 7) การร่วมมือร่วมใจกันทำงาน ก่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- 8) เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพและจิตใจ
- 9) ช่วยให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง รู้จักตนเองในด้านต่างๆ ดีขึ้น
- 10) ส่งเสริมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น(นพพงษ์ บุญจิตราวุธ, 2544)

แนวคิดการบริหารกิจกรรมนักเรียน

การบริหารกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบ กระบวนการวิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและ มีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ประกอบด้วย

1. กิจกรรมที่จัดเป็นกระบวนการ
2. มีรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย

3. พัฒนาผู้เรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์
4. มุ่งส่งเสริมเจตคติ
5. สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์
7. ส่งเสริมให้รู้จัก และเข้าใจตนเอง
8. ปรับตัวปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข(สุขพัสรา ชิมเจริญ

,2550)

ทั้งนี้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างมีรูปแบบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข(ขจิต ฝอยทอง,2550)

ประเภทของการบริหารกิจกรรมนักเรียน

ประเภทของการบริหารกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม หรือ 3 ประเภท ดังนี้(กระทรวงศึกษาธิการ,2551)

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสม ความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิตวุฒิ ภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ทางพุทปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำ หน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาสู่โลกอาชีพและการมี งานทำ นอกเหนือจากกิจกรรมแนะแนวในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้ว สถานศึกษาต้องจัดระบบ แนะแนวให้บริการช่วยเหลือนักเรียนทุกคน เพื่อให้รู้จักตนเองในด้านความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเลือกศึกษาต่อและการเลือกอาชีพที่เหมาะสม และเสริมสร้าง บุคลิกภาพลักษณะนิสัย การปรับตัวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งความสนใจในการจัดการกับ ปัญหาทางด้านอารมณ์ สังคมได้อย่างมีความสุข

2. กิจกรรมตามความถนัดและสนใจของผู้เรียน หรือกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐ หรือเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองความสนใจของผู้เรียน พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ทักษะ ความสามารถพิเศษ ที่ นำไปสู่ความเป็นเลิศและศิลปิน เช่น เป็นนักวิทยาศาสตร์ นักโต้วาที นักแสดง นักดนตรี นักร้อง จิตรกร นักกีฬา นักกายภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมสนองนโยบายของรัฐเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เช่น รักการออกกำลังกาย มีน้ำใจนักกีฬา การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังคุณลักษณะประชาธิปไตย การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การรณรงค์ยุติความรุนแรงใน สตรีและเด็ก เป็นต้น

3. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดนเป็นกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพเพื่อเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยมุ่งเน้นปลูกฝังความเป็นระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต มีความรักสามัคคี อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ความสัมพันธ์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ประเภท กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละประเภทถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายเฉพาะแตกต่างกันแต่การจัด กิจกรรมทุกประเภทจะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายจึงเป็นการเสริมเติมเต็มให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์จะต้องปฏิบัติตามกรอบหรือแนวทางที่องค์กรแต่ละประเภทกำหนด แต่ก็มีจุดร่วมกัน คือ การสร้างความมีระเบียบวินัย คุณลักษณะของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งจะช่วยเสริมจุดประสงค์ของแนะแนวในเรื่องการจัดการกับชีวิต การแก้ปัญหา การควบคุมตนเอง ของผู้เรียนบางครั้งครูอาจพบผู้เรียนที่มีปัญหาต้องการช่วยเหลือ เป็นกรณีพิเศษจากกิจกรรมก็สามารถส่งต่อไปแนะแนวช่วยเหลือเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ด้วยกระบวนการของแนะแนว ในทางกลับกันเมื่ออาจารย์แนะแนวพบว่าผู้เรียนบางคนมีความสนใจหรือ ความถนัดด้านกีฬา หรือ ดนตรี หรือศิลปะก็สามารถส่งไปเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ เพื่อฝึกทักษะการเรียนรู้ จนสามารถค้นพบความสามารถพิเศษของผู้เรียนได้

แนวคิดหลักขรรวาศธรรม

ขรรวาศธรรม 4 เป็นคำสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักธรรมที่พระองค์ทรงมอบสำหรับผู้ครองเรือนได้ปฏิบัติ เพื่อเสริมให้มีความสุขในชีวิตยิ่งขึ้น ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ข้อ ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ดังได้กล่าวแล้ว เมื่อกล่าวถึงความสำคัญของขรรวาศธรรมแล้วย่อมมีความสำคัญมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเกี่ยวกับเรื่องการทำงานร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ในที่นี้จะกล่าวถึงความสำคัญของหลักธรรมแต่ละข้อเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ดังนี้ (พระธรรมธีรราชมหามุนี, 2546)

สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อบุคคลอื่น การคบหาสมาคมระหว่างบุคคลในสังคมไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด จำต้องมีหลักธรรมสัจจะข้อนี้อยู่ด้วยเสมอ เพราะการแสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์ และความจริงใจต่อบุคคลที่เรารู้จักถือเป็นรากฐานที่สำคัญ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสามารถสานต่อในระยะยาวต่อไปอีกได้หรือไม่

สำหรับบุคคลที่ทำงานในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง การมีความซื่อสัตย์และความจริงใจ ให้แก่

กันก็ย่อมจะทำให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อใจระหว่างตนกับผู้ทำงานร่วมกันหากบุคคลใดขาดสัจจะ

แล้วย่อมเป็นเหตุให้เกิดความหวาดระแวงแคลงใจกัน เป็นจุดเริ่มต้นแห่งความริวฉฉาน ซึ่งยากนักที่จะประสานให้การทำงานนั้นราบรื่นได้เช่นเดิม ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า สัจจะ เป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับทุกคนที่หวังความสำเร็จในหน้าที่การงานและชีวิต พึงจะระลึกและปฏิบัติอยู่เสมอเสมอ คือ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ การข่มใจ การปรับตัวการอยู่ร่วมกันในสังคมหรืออยู่กับคนที่เราทำงานด้วย เป็นเรื่องที่ต้องปรับตัวเข้าหากัน เนื่องจากแต่ละคนต่างมาจากพื้นฐานชีวิต และประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น จึงไม่มีใครที่สามารถเป็นได้ทุกอย่างตามที่ใจของเราคิด และเช่นเดียวกัน ตัวเราเองก็อาจไม่สามารถที่จะเป็นไปได้อย่างดังที่คนอื่นต้องการหลักธรรมในข้อ ทมะ จึงเป็นการฝึกข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ไม่เป็นคนถือดีด้านเอาแต่ใจและอารมณ์ของตน เพื่อที่จะทำให้เรายอมรับในจุดเด่นและข้อบกพร่องของตัวบุคคลรอบข้าง

หลักธรรม ทมะ เป็นหลักธรรมที่เน้นในเรื่องของการใช้ปัญญา ในการตัดสินใจควบคุมจิตใจ ในการทำความเข้าใจกับคนในองค์กร เมื่อขาดธรรมข้อนี้ ย่อมเท่ากับเป็นการขาดการใช้สติปัญญาในการพิจารณา ปลดปล่อยให้ข้อแตกต่างปลีกย่อยทางอุปนิสัย และการอบรมกลายเป็นเหตุแตกแยกสามัคคีใหญ่โต เมื่อทุกคนต่างรู้ว่าไม่มีใครที่จะสมบูรณ์แบบไปหมดทุกอย่าง ผู้ที่มีความหวังความสำเร็จในหน้าที่การงานทุกคน จึงปรารถนาที่จะได้รับความเข้าใจจากบุคคลอื่น จึงแสดงให้เห็นได้ชัดว่า หลัก ทมะ มีความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันกับคนอื่น

ขันติ ความอดทน อดกลั้น การทำงานอยู่ในองค์กรซึ่งมีคนจำนวนมากนอกจากจะต้องมีความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และความเข้าใจกันแล้ว จะต้องมีความอดทนอดกลั้น เพราะการทำงานร่วมกัน นอกจากจะมีข้อขัดแย้งแตกต่างทางด้านอุปนิสัย การอบรมประสบการณ์เดิมบางคนอาจมีเหตุผลง่เกินรุนแรง ซึ่งอาจจะเป็นถ้อยคำหรือกิริยาอาการ จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เมื่อเกิดเหตุเช่นนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องรู้จักอดกลั้นระงับใจ ไม่ก่อเหตุให้เรื่องลุกลามกว้างขยายต่อไป ความร้ายจึงจะระงับลงไป

หลักขันติแตกต่างจากหลักทมะตรงที่มุ่งให้เกิดความอดทน โดยเน้นที่ร่างกายที่อดทนต่อความยากลำบากในการการทำงาน เพราะในการทำงานร่วมกับคนอื่น อาจต้องพบเจอกับความลำบากตรากตรำและเรื่องหนักใจต่างๆ ในการประกอบการงานอาชีพ เป็นต้น ดังนั้น การทำงานร่วมกันที่จะอดทนเผชิญ และฟันฝ่าต่อ ความยากลำบากด้วยกัน ถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความอดทนและตั้งใจของคนในองค์กร โดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติ ความตกต่ำคับขัน จะต้องมีสติอดกลั้น คิดอุบายใช้ปัญญาหาทางแก้ไข และมีความอดทนเพียรพยายามเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันก็จะสามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ร้ายไปด้วยกันได้ แต่หากการทำงานที่ขาดความอดทนยอมไม่อาจประคับประคองรอดพ้นเหตุร้ายต่างๆ อันเป็นประดุจกรรมแห่งชีวิตในการทำงานไปได้

จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปัน หากทุกคนลองสังเกตตัวเองเวลาที่เรทำอะไรหรือให้สิ่งใดกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ จะพบว่าความสุขของผู้ที่รับสิ่งนั้นจากเรา จะถูกส่งผ่านมาถึงตัวเราเองด้วย นั่นแสดงให้เห็นว่าการให้นั้นมอบความสุขให้กับคนทั้งสองฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับ การให้ในที่นี้ มิใช่หมายถึงแต่เพียงการเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของอันเป็นเรื่องที่มองเห็นและเข้าใจได้ง่ายๆ เท่านั้นแต่ยังหมายถึงการให้น้ำใจแก่กันการแสดงความน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตนได้ เช่น ในคราวที่บุคคลในองค์กรประสบความทุกข์ ความเจ็บไข้ หรือมีธุรกิจใหญ่เป็นต้น

ก็เสียสละความสุขความพอใจของตนจนช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแล เป็นที่พึ่งอาศัยเป็นกำลังเสริม หรือช่วยให้กำลังใจได้โดย ประการใดประการหนึ่ง ตามความเหมาะสมรวมความว่าเป็นผู้จิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว

การทำงานที่ขาดจากะ ก็คล้ายการลงทุนที่ปราศจากผลกำไรมาเพิ่มเติม ส่วนที่มีมาแต่เดิมก็คงที่หรือค่อยร่อยหรอพร่องไป หรือเหมือนต้นไม้ที่ไม่ได้รับการบำรุง ก็มีแต่แอบเฉาร่วงโรย ไม่มีความสดชื่นงอกงาม ประเด็นที่เกี่ยวกับการให้อีกประเด็นหนึ่งที่อยากเสริมไว้ คือ การให้ที่เรียกว่าการให้อภัยเนื่องจากบางทีการให้อภัยแก่คนที่ทำงานด้วยกันนี้อาจเป็นการบอกความหมายสรุปรวมของหลักทวารวาสธรรมอีกสามข้อข้างตนด้วย เพราะเมื่อคุณให้อภัยกับคนที่ทำงานผิดพลาดนั้นเป็นการแสดงไมตรีจิตเรื่องความจริงใจของคุณ เป็นการแสดงออกถึงการยอมรับความแตกต่างและการเข้าใจในอีกฝ่าย และคุณก็เป็นผู้ที่มีความอดทนอดกลั้นที่จะไม่ตอบโต้ และมุ่งร้ายกลับคืนพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคด้วยกันอีกครั้ง หลักทวารวาสธรรม ทั้ง 4 ข้อนี้ แม้ว่าเวลาจะผ่านพ้นมาสองพันกว่าปีแล้ว แต่หากพิจารณาดูจะพบว่าหลักทวารวาสธรรม ดังกล่าวมี ความสำคัญมากและเหมาะแก่การนำไปใช้กับการทำงานในปัจจุบันได้อย่างครอบคลุมทั้งหมด

ดังนั้น การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างความสงบสุขให้แก่ประเทศชาติและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครู อาจารย์ ตลอดถึงนักเรียน ดังนั้นหากผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักทวารวาสธรรม 4 มาประยุกต์ในหน่วยงานแล้ว ย่อมทำให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทำให้ครูและนักเรียนเกิดความพึงพอใจในการทำหน้าที่เป็นผู้บริหารที่ดี

สรุป

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการฝึกผู้เรียนในด้านการเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกัน พัฒนาผู้เรียนด้านทักษะกระบวนการในการดำรงชีวิตสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนยังเป็นตัวประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนในด้านการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้นยังคงมีปัญหาที่จะต้องกำหนดแนวทางในการแก้ไข ซึ่งได้แก่ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน ขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และที่เป็นประเด็นสำคัญคือขาดการประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่มีลักษณะเป็นลูกโซ่ ดังนั้นหากมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบก็จะสามารถแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างการเรียนรู้การสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หลักทวารวาสธรรม 4 ประการสามารถนำมาพัฒนาในการศึกษา การดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำหลักทวารวาสธรรมนี้ไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ โดยเฉพาะ การบริหารกิจกรรมในโรงเรียน โดยการนำหลักทวารวาสธรรมมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานตามเป้าหมายให้บรรลุซึ่งประสิทธิผลในการปฏิบัติงานให้เกิดผลได้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสารสนเทศการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ขจิต ฝอยทอง และกาญจนา ทองอินทร์.(2550). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: วิชาการ.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์.(2544). ก้าวเข้าสู่ผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิริ).(2546). มงคล 38 ประการ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมทรง ลิมาลัย.(2550). แนวทางการจัดและประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. วารสารวิชาการ, 10 มกราคม-มีนาคม 2555.
- สุขพัชรา ชัมเจริญ.(2550). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง. กรุงเทพมหานคร: ประสานมิตร.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.(2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- A.A. Glalhorn and N.K. Spencer.(2006). Middle School Junior High Principal Handbook, A practical Guide for Developing Better Schools. Englewood Cliffs New Jersey: Prentice-Hall, Inc.